

**Egzamin maturalny
maj 2009**

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY**

**KLUCZ PUNKTOWANIA
ODPOWIEDZI**

Zadanie 1.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem typów zbiorowości.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie typu zbiorowości, których członków łączą trwałe więzi emocjonalne.

Poprawna odpowiedź:

C. wspólnota

Zadanie 2.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem modelu państwa liberalnego.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie koncepcji państwa jako „stróża nocnego”.

Poprawna odpowiedź:

A. państwo nie ingeruje w funkcjonowanie gospodarki

Zadanie 3.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem relacji między organami władzy.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie działania podejmowanego przez Sejm w procedurze tzw. „trzech kroków” tworzenia rządu.

Poprawna odpowiedź:

D. Nakazuje sejmowi wybrać Prezesa Rady Ministrów.

Zadanie 4.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem relacji między strukturami Unii Europejskiej.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie najwyższej instytucji politycznej nadrzędnej w stosunku do organów Wspólnot Europejskich.

Poprawna odpowiedź:

B. Rada Europejska

Zadanie 5.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem kompetencji Zgromadzenia Narodowego.	0–3

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za wymienienie każdego konstytucyjnego przypadku, kiedy wspólne obrady Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za posiedzenie Zgromadzenia Narodowego.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

- Odebranie przysięgi od nowo wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Wysłuchanie orędzia Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Uznanie trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia.

Zadanie 6.

Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji z wykresu.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi dotyczące usytuowania ugrupowań i partii politycznych w Polsce na skali konserwatyzmu i liberalizmu.

Poprawna odpowiedź:

- A. Fałsz
- B. Prawda
- C. Prawda

Zadanie 7.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć z zakresu socjologii.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 2 punkty za podanie trzech poprawnych pojęć
- 1 punkt za podanie dwóch poprawnych pojęć

Poprawne odpowiedzi:

- A. socjalizacja
- B. anomia
- C. konformizm

Zadanie 8.

a)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć z zakresu polityki.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wyjaśnienie pojęcia – *konstruktywne wotum nieufności*.

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Jednoczesne wyrażenie przez Sejm wotum nieufności dotychczasowej Radzie Ministrów i wybór nowego Prezesa Rady Ministrów.

b)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem skutków procedury powoływania organów władzy państwowej.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie głównej konsekwencji procedury konstruktywnego wotum nieufności.

Przykłady poprawnej odpowiedzi:

- Gwarancja, że państwo nie pozostanie bez rządu.
- Zwiększenie stabilności rządu w państwie.
- Utrudnienie możliwości wyrażania rządowi wotum nieufności przez Sejm.

Zadanie 9.

Korzystanie z informacji	Porządkowanie chronologiczne wydarzeń składających się na proces integracji Polski z Unią Europejską.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie poprawnej kolejności wszystkich wydarzeń składających się na proces integracji Polski z Unią Europejską.

Poprawna odpowiedź:

- A. 1
- B. 5
- C. 4
- D. 2
- E. 3

Zadanie 10.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zagadnień związanych z ochroną praw i wolności człowieka.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi dotyczące ochrony praw i wolności człowieka.

Poprawna odpowiedź:

- A. Prawda
- B. Prawda
- C. Prawda

Uwaga: *Zdający otrzymuje 1 punkt także wtedy, gdy w zdaniu C zaznaczył odpowiedź – Fałsz.*

Zadanie 11.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem wzajemnych zależności terminów prawnych.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za uzupełnienie schematu dwoma terminami prawniczymi w taki sposób, aby poprawnie ukazywał ich wzajemne zależności.

Poprawna odpowiedź:

- 1. przepis prawny
- 2. kodeks

Zadanie 12.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością budowy normy prawnej.	0 lub 2

Zdający otrzymuje 2 punkty za wymienienie elementów, z których zbudowana jest norma prawna.

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Hipoteza, dyspozycja i sankcja
lub
hipoteza i dyspozycja.

Zadanie 13.

Korzystanie z informacji	Identyfikowanie wskazanych na mapie państw oraz wykazanie się znajomością przynależności wskazanych państw do Unii Europejskiej oraz do NATO.	0–3

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za wypełnienie całego wiersza w tabeli – zidentyfikowanie każdego państwa na mapie oraz określenie jego przynależności do Unii Europejskiej oraz do NATO.

Poprawne odpowiedzi:

1. Austria i znak X przy UE
2. Norwegia i znak X przy NATO
3. Portugalia i znak X przy UE oraz przy NATO

Zadanie 14.

a)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie różnicy między obowiązkiem szkolnym a obowiązkiem nauki na podstawie aktów prawnych.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wyjaśnienie różnicy.

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Obowiązek szkolny jest określony przez wiek i rodzaj szkoły, podczas gdy obowiązek nauki jest określony tylko przez wiek.

b)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zagadnień związanych z zakładaniem szkół.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wymienienie trzech podmiotów mających prawo zakładania szkół podstawowych, gimnazjów i szkół pogimnazjalnych.

Przykłady poprawnej odpowiedzi:

- osoby fizyczne, np. osoba prowadząca działalność gospodarczą
- osoby prawne, np. stowarzyszenia lub fundacje
- jednostki samorządu terytorialnego, np. gmina lub powiat
- kościoły
- związki wyznaniowe
- instytucje, np. minister, minister kultury i dziedzictwa narodowego
- obywatele

Zadanie 15.

a)

Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji zawartej w tekście publicystycznym.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za sformułowanie stanowisk obu autorów.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Stanowisko autora tekstu A. – Segregowanie uczniów jest szkodliwe.

Stanowisko autora tekstu B. – Segregowanie uczniów jest korzystne.

Uwaga: *Zdający może użyć określeń synonimicznych w odniesieniu do wyrazów segregowanie, szkodliwe, korzystne.*

b)

Korzystanie z informacji	Rekonstrukcja argumentacji autorów tekstów publicystycznych.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 1 punkt za sformułowanie dwóch argumentów uzasadniających stanowisko autora tekstu A
- 1 punkt za sformułowanie dwóch argumentów uzasadniających stanowisko autora tekstu B

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Argumenty uzasadniające stanowisko autora tekstu A.

Segregacja uczniów przyczynia się do:

- wzrostu nierówności społecznych
- odtwarzania w szkole pozaszkolnych różnic społecznych.

Argumenty uzasadniające stanowisko autora tekstu B.

Segregacja uczniów umożliwia:

- tworzenie odpowiedniego środowiska dla dzieci o wybitnych zdolnościach
- kształcenie elit na odpowiednim poziomie.

c)

Tworzenie informacji	Uzasadnienie własnego stanowiska oraz wykazanie się znajomością i rozumieniem programów partii politycznych.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 1 punkt za wskazanie nazwy rodzaju partii politycznej, do której mógłby należeć autor tekstu A i za uzasadnienie swojego wyboru
- 1 punkt za wskazanie nazwy rodzaju partii politycznej, do której mógłby należeć autor tekstu B i za uzasadnienie swojego wyboru.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Partia autora tekstu A.

Socjaldemokratyczna lub chrześcijańsko-demokratyczna

Uzasadnienie

- Partia socjaldemokratyczna, np.:

Jednym z podstawowych postulatów socjaldemokratów jest niwelowanie przez państwo różnic społecznych i rozwinięta polityka społeczna, przejawiająca się w powszechnym dostępie do edukacji i równym poziomie kształcenia.

lub

- Partia chrześcijańsko-demokratyczna, np.:
Hasło solidaryzmu społecznego charakterystyczne dla partii chrześcijańsko – demokratycznej zakłada wspieranie obywateli, którzy gorzej radzą sobie z funkcjonowaniem w społeczeństwie.

Partia autora tekstu B.

Liberalna lub konserwatywna lub chrześcijańsko-demokratyczna

Uzasadnienie

- Partia liberalna, np.:
Z najważniejszych haseł programowych partii liberalnej, czyli wolności jednostki i indywidualizmu, wynika prawo każdego obywatela do edukacji na oczekiwanym przez niego poziomie.

lub

- Partia konserwatywna, np.:
Partii konserwatywna zakłada istnienie w państwie hierarchii społecznej, z czego wynika idea elitarnej edukacji.

lub

- Partia chrześcijańsko-demokratyczna, np.:
Partia chrześcijańsko-demokratyczna akceptuje funkcjonowanie w państwie gospodarki wolnorynkowej, której przejawem jest także swoboda tworzenia różnorodnych szkół dla wybranej młodzieży, np. młodzieży katolickiej.

Zadanie 16.

Korzystanie z informacji	Wyszukanie informacji w tekście zgodnie z podanym kryterium.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 2 punkty za wymienienie czterech prawdopodobnych konsekwencji decentralizacji szkolnictwa brytyjskiego
- 1 punkt za wymienienie dwóch prawdopodobnych konsekwencji decentralizacji szkolnictwa brytyjskiego.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

- Uzależnienie wiedzy i umiejętności absolwentów od szkoły, którą ukończyli.
- Zerwanie ciągłości i spójności procesu dydaktycznego uczniów, którzy zmienili szkołę.
- Możliwość tworzenia przez studentów indywidualnych i interdyscyplinarnych programów studiów.
- Konieczność adaptowania się do nowych programów i metod nauczania uczniów, którzy zmienili szkołę.

Zadanie 17.

a) i b)

Korzystanie z informacji	Odczytanie danych statystycznych z tabeli.	0–1
Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem przemian społecznych w Polsce.	

Zdający otrzymuje 1 punkt za określenie kierunku zmiany polaryzacji oraz za wskazanie powodu zmiany oceny polskiego systemu szkolnictwa.

a) Poprawna odpowiedź:

Polaryzacja zwiększyła się lub zmniejszyła się.

Uwaga: *Odpowiedź uzależniona jest od metody analizowania danych statystycznych.*

b) Przykłady poprawnej odpowiedzi:

Powód zmiany oceny polskiego systemu szkolnictwa:

- reforma oświaty
- wprowadzenie egzaminów zewnętrznych
- nowa struktura szkolnictwa
- zwiększenie nakładów finansowych przeznaczonych na oświatę
- wzrost kwalifikacji nauczycieli

Zadanie 18.

Tworzenie informacji	Pisanie własnego tekstu na podany temat.	0–20

Ocena zadania rozszerzonej odpowiedzi jest oceną punktową przyznaną według określonych trzech kryteriów.

Kryterium I – Treść pracy (18 punktów)

Kryterium II – Kompozycja pracy (1 punkt)

Kryterium III – Język i styl – terminologia związana z tematem wypracowania (1 punkt)

Temat pierwszy

Kryterium I – Treść pracy (18 punktów)

- A. sformułowanie co najmniej dwóch celów dobrej edukacji: zdający otrzymuje po 1 punkcie za wskazanie każdego celu – maksymalnie 2 punkty
- B. omówienie każdego ze sformułowanych celów: zdający otrzymuje po 1 punkcie za omówienie każdego ze sformułowanych celów – maksymalnie 2 punkty
- C. ocena stopnia realizacji każdego ze wskazanych celów: zdający otrzymuje po 2 punkty za ocenę stopnia realizacji każdego ze wskazanych celów – maksymalnie 4 punkty
- D. zaproponowanie zmian, które zwiększyłyby stopień osiągnięcia każdego ze sformułowanych celów: zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdą propozycję zmiany – maksymalnie 2 punkty
- E. uzasadnienie zaproponowanych zmian: zdający otrzymuje po 2 punkty za uzasadnienie każdej propozycji – maksymalnie 4 punkty
- F. udzielenie odpowiedzi na pytanie postawione w temacie – *Dobra edukacja, czyli jaka?* zdający otrzymuje maksymalnie – 2 punkty za sformułowanie wniosku

G. wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych zamieszczonych w II części arkusza maturalnego: zdający otrzymuje po 1 punkcie za wykorzystanie każdego źródła, tzn. jego pełny opis oraz poprawny kontekst – maksymalnie 2 punkty

Kryterium II – Kompozycja pracy (1 punkt)

Kryterium III – Język i styl – terminologia związaną z tematem wypracowania (1 punkt)

Temat drugi

Kryterium I – Treść pracy (18 punktów)

A. sformułowanie tezy: zdający otrzymuje 1 punkt,

B. argumentacja tezy:

(12 – 9 pkt)

Zdający:

- rozważa tezę w kontekście alternatywy zawartej w temacie
- przedstawia jeden lub więcej trafnych argumentów za przyjętą tezą
- odwołuje się do zwolenników tezy przeciwnej i podaje jeden lub więcej argumentów których mogą oni użyć
- zbija argumenty zwolenników tezy przeciwnej
- podsumowuje swoje rozważania i podtrzymuje swoją tezę w całości lub w części.

(8 – 5 pkt)

Zdający:

- rozważa tezę w kontekście alternatywy zawartej w temacie
- przedstawia jeden lub więcej trafnych argumentów za przyjętą tezą
- przedstawia argumenty przeciw przyjętej tezie, ale nie odwołuje się do tezy przeciwnej
- zbija argumenty przeciw przyjętej tezie
- podsumowuje swoje rozważania i podtrzymuje swoją tezę w całości lub w części.

(4 – 1 pkt)

Zdający:

- przedstawia jeden lub więcej trafnych argumentów za przyjętą tezą, ale nie odwołuje się do tezy przeciwnej i nie wysuwa argumentów przeciw swojej tezie
- podsumowuje swoje rozważania i podtrzymuje swoją tezę.

C. wykazanie stopnia zrozumienia problemu i jego doniosłości: zdający otrzymuje 1 punkt jeśli pisze wprost lub pośrednio, że problem jest ważny

D. różnorodność odniesień i złożoność argumentacji: zdający otrzymuje maksymalnie 2 punkty

E. wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych zamieszczonych w II części arkusza maturalnego: zdający otrzymuje po 1 punkcie za wykorzystanie każdego źródła, tzn. jego pełny opis oraz poprawny kontekst – maksymalnie 2 punkty

Kryterium II – Kompozycja pracy (1 punkt)

Kryterium III – Język i styl – terminologia związaną z tematem wypracowania (1 punkt)